

در شناخت روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی

اینکه منشأ اجتماعی خبرسازان و تعلق و نگرش آنها در باره جامعه چیست، موضوعی است که پژوهشگران کمتری به آن پرداخته اند. "رولان کرول" (Roland Cayrol) استاد "انستیتوی پژوهش های سیاسی" (Institut d'Etudes Politiques) پاریس به این مبحث علاقه نشان داده و اقدام به تحقیقی در این زمینه کرده است. در آغاز "رولان کرول" در پی پاسخی بر میآید تا نشان دهد روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی چه کسانی هستند و گرایشهای سیاسی و مذهبی آنها و طبقه و خاستگاه اجتماعی آنها چیست. انگیزه پژوهشی که بر گردان آن را به فارسی میخوانید در آغاز سخن به روشنی آمده است، تنها باین بسنده میکنیم که کاریست تازه. متن حاضر به سال ۱۹۷۸ با شماره ۲۴ از سوی "انستیتوی پژوهشهای سیاسی" پاریس انتشار یافته و برگرداننده "آن به فارسی آقای" ناصرالدین پروین "کارشناس مدرسه عالی تلویزیون و سینما پانویسهای سی و پنج گانه" را برای روشنگری بیشتر تهیه کرده و باین افزوده است. قابل توجه است که نشانههای بزرگ نهائی یا خط زیر کلمات از نویسنده است.

پژوهشگران رسانه‌های گروهی، بیشتر وقت خود را بیا صرف نهادهای رسانه‌های نوشتاری - و بیش از پیش نهاد های رسانه‌های گفتاری - میکنند بیا به مخاطبان رسانه‌های گروهی مبردازند (- شنوندگان و بینندگان) . لیکن افزون بر اینها ، رسانه‌های گروهی شامل روزنامه نگاران - مطمئناً نه بیطرف - نیز میشود که واسطه‌هایی ناگزیرند . اینانند که به خیرهای ما " جلوه " میدهند ، بر میگیرند ، طبقه بندی میکنند ، وضوح می‌بخشند و به تفسیر " تازه‌ها " می‌میردازند که بصورت خیرهای روزانه مان در می‌آیند .

نامه پژوهشکده
سال چهارم ، شماره ۲-۱
بهار و تابستان ۱۳۵۹

روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی چه کسانی هستند؟ دقیق تر بگوئیم : چه کسانی در فرستنده های فرانسوی و "حاشیه‌ئی" (۱) رادیو تلویزیون به کار خیر میپردازند؟ قاعده های کارشان ، جهت گیریهایشان ، پندارها و خواسته هایشان کدامند؟ اینها پرسشی چندند که بهنگام انجام پژوهشی در نوامبر ۱۹۷۶ تا مارس ۱۹۷۷ برای آنان طرح شده است . صدور بیست ژورنالیست رسانه های گفتاری - شنیداری مورد پرسش قرار گرفتند و در یک رشته گفت و گوهای رویارو به پرسشنامه‌ئی واحد پاسخ گفتند (۲) . دستاوردهای اساسی این پژوهش در اینجا ارائه میشود :

چه کسانی هستند؟

بیشتر روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی فراسه از مردانند : ۸۶٪ . این نشانگر زن پرهیزی (۳) فرستنده های رادیو تلویزیونی است (۴) .
اینان ، اکثر ، مردانی جوان هستند و توزیع سنیشان بدینگونه است :

کمتر از ۲۵ سال :	۶٪
۲۵ تا ۲۹ سال :	۲۹٪
۳۰ تا ۳۹ سال :	۴۳٪
۴۰ تا ۴۹ سال :	۱۳٪
۵۰ سال و بیشتر :	۹٪

۱۰۰٪

رویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
تولید علم و علم

می بینیم که افراد " بیشتر از چهل سال " در اقلیت اند (۵) . ۰۰۰ (۵) از سوی دیگر ، ۶۴٪ متأهل ، ۲۸٪ مجرد و ۸٪ کسانی هستند که از همسرانشان جدا شده اند (این میزان ، اندکی از میانگین ملی بالاتر است که بدون تردید فشارهای ویژه این حرفه ، توجیه کننده آن است) دیگر اینکه ۴۶٪ از آنها فرزندی ندارند و تنها ۱۱٪ پدر ۳ کودک و بیش از آنند .

این روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی ، اکثر ، اهل منطقه پاریس هستند : ۴۶٪ آنجا زاده شده اند . با آگاهی بر اینکه ۱۴٪ در خارج از کشور بدنیا آمده اند و با توجه به منشاء اجتماعی خانواده آنان میتوان دریافت که از میان ده روزنامه نگارتنها چهارتن به استانهای فرانسه تعلق دارند . شهرستان جاییست که بسختی میتوان از آن به پاریس " داخل "

در پاریس که بیشتر از دیگران به شهرستانها " توجه " نشان میدهند، شهرستانها را آسانتر نمی‌پذیرند؛ ۵۰٪ از روزنامه نگاران " F R 3 " و ۵۷٪ از روزنامه نگاران رادیو مونت کارلو زاده پاریسند.

از جهت خاستگاه اجتماعی روزنامه نگاران موردسئوال ما از قشری بورژوا برآمده‌اند. این نتیجه روشن با پرسش در باره حرفه پدرشان بدست می‌آید:

درصد	شغل پدر
۳٪	کشاورز
۲۰٪	صنعتگر، پیشه‌ور
۱۳٪	شغل آزاد
۲۷٪	سطح بالای کادر اداری
۲۱٪	کادر متوسط اداری
۳٪	کارمند
۵٪	کارگر
۴٪	مختلف (هنرمند، ارثی ۰۰۰)
۴٪	غیر فعال و نامشخص
۱۰۰٪	جمع

بنابراین کارگزاران رسانه‌های شنیداری - گفتاری، اغلب به لایه‌های برجسته جامعه وابسته‌اند.

از دیدگاه آئین ۱۰۰٪ خود را کاتولیک عمل کننده به دستورهای مذهبی و ۶۲٪ کاتولیک غیر عمل کننده معرفی میکنند. ۱۱٪ به آئینی دیگر باور دارند و ۱۷٪ بی مذهبند بدینسان، تصویر آماری شتاب آلودی که بدست دادیم این احساس را برمیانگیزد که با حرفه‌ئی روبرو هستیم که در آن جوانانی از " خانواده محترم " سرگرم کارند؛ پاریسی، کاتولیک و برخاسته از طبقه‌ئی مرفه.

آموزش حرفه‌ای و استخدام

اگر پیش از این، تصویر حرفه‌ای روزنامه‌نگاران می‌توانست پیوندی راستین با ناکامی تحصیلی داشته‌باشد، دیگر چنین پیوندی در باره کارگزاران خبری رادیو تلویزیون وجود ندارد: ۲۳٪ آموزش متوسطه و ۷۷٪ بیش از آنرا دیده‌اند. در میان آنها که آموزش عالی را گذرانده‌اند، به‌ویژه دانش‌آموختگان رشته‌های قضائی یا اقتصادی (۳۹٪) و یا ادبیات (۳۰٪) را می‌توان مشاهده کرد. دانش‌آموختگان علوم محض بسیار اندکند (۸٪) و بهمین منوال است دانش‌آموختگان آموزشگاه‌های عالی (۴٪) (۶) مراکز آموزش عالی روزنامه‌نگاری رشته‌های گوناگون دیگر بقیه را تشکیل می‌دهند (۱۹٪) (۷).

اشتغال در این حرفه، از سن‌های پائین آغاز می‌شود: ۱۳٪ کار خود را پیش از بیست سالگی و ۶۴٪ میان ۲۰ و ۲۴ سال (۱۹٪ میان ۲۵ و ۲۹ سال، ۴٪ از سی سالگی بعد). حرفه روزنامه‌نگاری کاریست مورد خواست: نخستین حرفه ۷۴٪ از سؤال‌شدگان، روزنامه‌نگاری بوده‌است و اغلب کسانی که پیش از آن شغل دیگری را "آزموده‌اند" آموزش محدودی دیده‌اند.

اینان چگونه به استخدام بخش‌های خبری رادیو تلویزیون درآمدند؟ در وهله نخست بیگمان از این رو که با کسانی آشنا می‌باشند: در مورد ۵۶٪ از آنان چنین است. وانگهی هنگامی که ما از مخاطبانمان پرسیدیم چگونه استخدام شده‌اند، "ارتباط‌های شخصی" بود که بذهنشان خطور کرد.

ورود به شغل

در صد

روش ورود به شغل	در صد
بوسیله ارتباط‌های فردی	۳۸٪
پس از کارآموزی	۳۴٪
پس از یک مراجعه شخصی	۲۶٪
با معرفی مستقیم یک مدرسه، روزنامه‌نگاری	۱۰٪
بوسیله آگهی استخدام	۳٪
جمع از صد بیشتر است زیرا امکان چندین پاسخ وجود داشت (۰)	

۵۴٪ از آنان کار خود را از رادیو آغاز کرده‌اند و ۴۶٪ از رسانه‌های نوشتاری (روزنامه‌های منطقه‌ای ۲۰٪ - روزنامه‌های پرتیراژ ملی ۱۷٪ - هفته‌نامه‌ها و دیگر

سریات ادواری ۵٪ - غیرتوزیبه ۱۰٪
 نخستین عنوان شعلی آنان ، بیشتر ، " دبیر چند ارزشی " (۸) بدون تخصص دقیق بوده است . ۲۵٪ در آغاز کار مامور تهیه گزارش خبری (۹) بودند ، ۱۰٪ " دبیر نشسته " (۱۰) ، ۵٪ مامور گزینش و ارائه " خبرهای کوتاه آخرین لحظه " (۱۱) ، ۳۰٪ خبرهای ورزشی و ۱۱٪ در بخشهای گوناگون دیگر .

نکته دیگری که باید از آن یاد کرد اینست که مخاطبان ما احتمالاً " از یک ایستگاه به ایستگاه دیگر " جابجا " شده اند: تنها ۲۶٪ از روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی پاریس از همان سازمانی آغاز کرده اند که اکنون در آن سرگرم بکارند (۲۲٪ پیش از آن در دو سازمان دیگر ، ۲۲٪ در سه سازمان و ۱۵٪ در ۵ سازمان یا بیشتر کار کرده اند) میدانیم که تا چه اندازه سازمانهای رادیو و تلویزیون به " قاپیدن " اشخاصی که آزمایش خود را در سازمانهای رقیب داده یا خود را به بینندگان تلویزیون شناسانده اند عادت دارند . همچنین میدانیم که تا چه اندازه گروهی از روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی مایلند با وسیله قرار دادن استعدادهایشان و درگذرا بک سازمان به سازمان دیگر در آمد خود را افزایش دهند .

گرایشهای سیاسی و سندیکائی

حرفه خیری در فرانسه حرفه ایست که بیش از اکثر حرفه های دیگر ، داوطلب سندیکائی شدن دارد . ۵۸٪ از روزنامه نگارانی که این بررسی در باره شان بعمل آمده گفته اند که عضو سندیکا هستند . سندیکاهائی که بیشتر عضویشان را دارا بودند عبارتند از " S N J " (سندیکای ملی روزنامه نگاران که یک سندیکای مستقل (۱۲) است : ۵۷٪) و " S J F " (سندیکای فرانسوی روزنامه نگاران وابسته به " C.F.D.T " (۱۳) ۲۵٪) . بنظر میرسد سازمانهای که بیشتر " سندیکائی " هستند عبارت باشند از " نیشن ۲ " (Antenne 2) (۸۸٪) و " اروپای یک " (Europe n°1) (۶۴٪) و آنها که کمتر به سندیکا تمایل نشان میدهند: " رادیو مونت کارلو " (۳۶٪) و " اف . ار . ۳ " (F R 3) (۴۳٪) .

برای شناخت باورداشتهای حاضر در هیأت تحریریه خبر ، کوشش بعمل آمد که روزنامه نگاران در پاسخ ما خود را در محور چه - راست قرار دهند . پاسخها بدینگونه بودند :

پرهیز از پاسخ : ۱۷٪

چپ تدری : ۲٪

چپ	:	۳۶ %
میانه رو	:	۳۲ %
راست	:	۱۲ %
راست تندرو	:	۰

۱۰۰

سازمانهایی که در آنها گرایش چپ بیشتری وجود دارد بنظر میرسد عبارت باشند از "رادیو فرانس" (۵۳% از خبریهای این رادیو خود را چپ معرفی میکنند) و "اروپای یک" (۴۸%) . جایی که کمتر از دیگر جاها چپ وجود دارد "T F I" است . و اما راست بیشتر "رادیو مونت کارلو" (۲۹%) و " T F I" (۲۴%) را برگزیده است . از روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی پاریس همچنین پرسیده شد که به سود چه گروه ساسی در انتخابات قوه مقننه رای خواهند داد . پاسخها (یا پرهیز از پاسخگوئی) بدینگونه بودند :

پرهیز از پاسخ	:	۳۷ %
P S U (۱۴) چپ تندرو	:	۱ %
حزب کمونیست	:	۲ %
حزب سوسیالیست	:	۲۸ %
(به اضافه رادیکالهای چپ) (۱۵)	:	۶ %
"چپ" یا "اتحاد چپ" (۱۶)	:	۲ %
حزب رادیکال و "C.D.C" (۱۷)	:	۲ %
حزب جمهوریخواه مستقل (۱۸)	:	۲ %
گلیست ها (۱۹)	:	۸ %
اکثریت (بی آنکه مشخص شود چه گروهی) (۲۰)	:	۴ %
پرهیز از پاسخ	:	۱۶ %

پرهیز از پاسخ ، بیش از طبقه بندی محور چپ - راست است ؛ این بروشنی نشانگر فضای کار و بیان کننده سرشت مجادله آمیز روابطی است که میان رسانه های گفتاری - شنیداری و سیاست در فرانسه وجود دارد . این را هم بگوئیم که تحریریه ، دو کانال بزرگ تلویزیونی هستند که - در یک نگاه سطحی - بیش از همه در برابر این پرسش از پاسخگوئی " خودداری "

ورزیده‌اند (۶۵٪ در ۱۳۱۱، ۵۹٪ در ۱۳۱۲، ۳۱٪ در ۱۳۱۳).
 غیبت تقریبی حزب کمونیست و چپ تندرو و برتری حزب سوسیالیست را یادآور توپیم .
 حزب سوسیالیست در اینجا همچون یک " حزب غالب " ظاهر شده است (از سوی ۶۱٪
 از کسانی که به پرسش پاسخ داده‌اند) .

کار خبری

کار روزنامه‌نگار در وهله، نخست جست و جوی منابع خبری است . اگر شماری از منابع
 ممکن را برای کارگزاران خبری رادیو تلویزیون بر شمریم و از آنان بخواهیم بگویند کدامیک
 برایشان " مهم " یا " کم اهمیت " است ، مشاهده میشود این رسانه های نوشتاری‌اند
 که خوراک اصلی خبرهای رادیو و تلویزیون را فراهم میکنند: بررسی حرایده باور ۹۳٪
 از کسانی که مورد سؤال بوده‌اند خلی مهم تلقی شده است . همچنان است بهره‌گیری از
 خبر خبرگزاریها (۹۲٪) . ارتباطهای فردی بیدرنگ پس از اینها قرار میگیرد (۷۲٪) :
 اهمیت " کتابچه " نشانها " در حرفه " روزنامه‌نگاری بدیهی است . . . پس از آن ، گوش
کردن به خبر رادیو تلویزیون های دیگر (بویژه رادیو) : ۶۴٪ در برابر ۴۲٪ که به خبرهای
 تلویزیون توجه میکنند) ، سپس کار برد آرشبو (۵۸٪) و مشورت و گفت و گو با همکاران
 (۵۱٪) ، پس از بهره‌گیری از روابط عمومی های سازمانهای رسمی (۴۴٪) با فاصله‌ئی
 بسیار ، دایره ، روابط عمومی شرکتهای خصوصی ۲۷٪ قرار دارند .
 با طرح پرسشی در زمینه " وظیفه‌های گوناگون روزمره میتوان بر آوردی از واقعیت
 مفهوم بودجه - زمان در مورد حرفه " روزنامه‌نگاری در رادیو تلویزیون بدست داد . پاسخها
 بدینگونه طبقه بندی میشوند (به درصد) :

اولویت نخست	یکی از سه فعالیت اساسی
بررسی خبرهای تازه و روزنامه ها	۶۳
مصاحبه ، گزارش خبری	۴۶
کار روی متن های خبری	۳۰
تماس تلفنی	۳۹
بحث با همکاران	۲۰
تنظیم خبرها (۲۱)	۳۲
گوش کردن به رادیو و تلویزیون	۲۲
تدوین (۲۲)	۲۱
شرکت در کنفرانس مطبوعاتی	۱۳

دیگر اینکه در این پیشه، رو کردن به سرچشمه های نوشتاری (روزنامه ها و خبرهای خبرگزاریها) بهمان اندازه رواج دارد که ... تلفن از سوی دیگر، حرفه روزنامه نگاری پیشه‌ئی است که در آن جایجا و یا از محل کار "خارج" میشوند. باید در این حرفه "گوش‌بزرگ" بود. لیکن همگان چنین نیستند. به عنوان نمونه، بر پایه پژوهش ما در مورد یک خبری متوسط فقط ۵٪ از خبریهای رادیو تلویزیونی سه چهارم زمان کار خود را خارج از ساختمان تحریریه‌هاشان میگذرانند، ۳۰٪ نیمی تا سه چهارم ۲۶٪ میان یک چهارم تا نیمی از زمان کار را بیرون از آن صرف میکنند. حال آنکه بیش از سه چهارم از وقت فعالیت ۳۹٪ از آنان در تحریریه سپری میشود.

بر پایه تصویریری که از روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی در ذهن‌ها جا گرفته است، اینان باید همواره در جابجائی و سفر دائم به شهرستانها و یا کشورهای بیگانه باشند. پژوهش ما نشان داد که ۱۵٪ از روزنامه نگاران مورد سؤال از جای خود تکان نمیخورند. . . . بهیچوجه ۵٪ ده روز، ۲۳٪ ده تا پانزده روز، ۲۲٪ پنجاه تا صد روز و ۲۰٪ بیش از صد روز از سال را در سفر و گذر هستند. "مسافر"ان واقعی را باید این گروه دانست.

اسطوره دیگری که باید بررسی شود مسلم نه برای پوچ انگاشتن آن بل برای عقلائی ساختنش - این تصور است که روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی در آمد هنگفتی دارند. بر پایه گفته خودشان، در آمد ماهانه ژورنالیستهای رادیو تلویزیون بدینسان طبقه بندی میشود:

در صد	در آمد ماهانه
—	کمتر از ۲۰۰۰
۳ %	تا ۲۰۰۰
۶ %	تا ۳۰۰۰
۱۶ %	تا ۴۰۰۰
۱۶ %	تا ۵۰۰۰
۱۵ %	تا ۶۰۰۰
۱۶ %	تا ۷۰۰۰
۹ %	تا ۸۰۰۰
۱۹ %	بیش از ۱۰/۰۰۰

وابسته‌اند. سوبزه اگر آنهارا با مجموع کسانی که حرفهٔ روزنامه‌نگاری دارند مقایسه کنیم. در همین حال، از نابرابریهای درونی این صنف نمیتوان چشم پوشی کرد. در این باره، جای شگفتی نیست اگر گفته شود خبریهای رادیوهای "حاشیه‌ئی" پول بیشتری دریافت میکنند (۳۹٪ از پرسش شدگان در "R T L" و ۲۹٪ در "اروپای یک" بما گفتند که ماهانه بیش از ده هزار فرانک دریافت میدارند). این بدان معنا نیست که این "ممتازان" از وضع خود خوشنودند: ۶۰٪ از پرسش شدگان بما گفتند که پول زیادی دریافت نمی‌کنند... و از آن میان ۲۹٪ کسانی بودند که ماهانه بیش از ۱۰/۰۰۰ فرانک عایدشان میشد.

آرزوهای شغلی

راستی روزنامه‌نگاران چه چیزی در حرفهٔ روزنامه‌نگاری جست‌وجو میکنند؟ پاسخ به این پرسش نافی قالبهای اعتقادی آنان نیست. ترتیب پاسخهای چنین پرسشی بدیگونه است:

ارتباط با عامه	: ۶۳%
آزادی عمل در کار	: ۶۳%
رویدادهای نامنتظر	: ۶۲%
سفر	: ۴۲%
تماس با "طبقه" سیاسی	: ۲۴%
تعریف قدرت و نفوذ	: ۲۳%
اجرو پاداش عالی	: ۲۲%
نام‌آوری و اعتبار	: ۱۲%
نمایش و تفریح	: ۱۱%

ارتباط با عامه، آزادی عمل در کار، نامنتظر: پنداری این هر سه ویژگیهای فیلمی از "لوش" (۲۳) است... با اینحال باید باور داشت آنچه روزنامه‌نگاران برای آن به این حرفه روی می‌آورند نابآورده نیست، زیرا روزنامه‌نگارانی که مورد سؤال بودند در کل، خود را خوشنود از کارشان قلمداد کردند:

بسیار خوشنود	: ۳۵%
خوشنود	: ۵۵%
کم خوشنود	: ۸%
نا خوشنود	: ۲%

خوشنوداز کار خود؟ آری، اما شاید میزان خوشنودی از تحریریه‌ئی که در آن بکار سرگرمند کمتر از این باشد. در پاسخ این پرسش که: آیا شما از سازمان کنونی خبریتان خوشنودید؟ روزنامه‌نگاران مورد پرسش خوشنودی کمتری نشان دادند:

بسیار خوشنود : ۱۱ %
 خوشنود : ۶۵ %
 کم خوشنود : ۲۰ %
 ناخوشنود : ۴ %

از این دیدگاه، دانستن اینکه نارضائی بیک اندازه در سازمانهای گوناگون رادیو و تلویزیون دیده نمیشود جالب است. اگر "کم خوشنود" ها و "ناخوشنود" ها را بر پایه فرستنده‌های مختلف رده‌بندی کنیم به این نتیجه میرسیم:

در صد	فرستنده
۴۱ %	خبریهای "رادیو فرانس"
۴ %	خبریهای "ارویای یک"
۶ %	خبریهای "RTL"
۲۹ %	خبریهای "رادیو مونت کارلو"
۲۲ %	خبریهای (کانال اول) "T 1"
۴۷ %	خبریهای (کانال دوم) آنتن ۲
۲۱ %	خبریهای (کانال سوم) "F R 3"

به دیگر سخن، خوشنودترین خبری‌ها بنظر مرسد آسهائی باشند که در رادیو تلویزیونهای "حائیه‌ئی" سرگرم‌کارند. رادیو تلویزیونهای دولتی آسان‌تر اجازت بدخلفی میکنند. . . میزان نارضائی در رادیو فرانسو آنتن ۲ بالاتر است. دو تحریریه‌ئی که بتازگی در آنها دگرگونیهای زرمی پدید آمده است.

تا بد از این روست که با وجود خوشنودی یاد شده از حرفه روزنامه‌نگاری برخی از پرسش‌ندگان با نزاری که از آن میبوان چشم پوشید (۳۸%) تصور میکنند بیک روز شغل خود را تغییر خواهند داد (۲۹% از آنان متمایل به حرفه‌های نمایشی و هنری هستند).

اگر قرار بود خبریهای رادیو تلویزیونی در رسانه‌های نوشتاری کارکنند ، ۲۹٪ آنها روزنامه‌ها را بر میگزینند (۱۳٪ "لوموند" ، ۷٪ "لوکوتیدین دوپاری" (۲۴) ۷٪ "لوماتن دوپاری" (۲۵) ۳٪ "فیکارو" (۲۶) ۵٪ یک روزنامه ، بدون ذکر نام) و ۲۷٪ هفته نامه‌ها (۷٪ "اکسپرس" یا "لوپوان" (۲۷) ۳٪ " نوول ابزرواتور" (۲۸) ۴٪ عنوانهای خاص دیگر ، ۱۳٪ یک هفته نامه ، بدون ذکر نام) . با این حال ، ۵۴٪ خاطرا به چنین احتمالی مشغول نداشتند - بی‌گمان اینان مایل به ترک رادیو تلویزیون نیستند - و هیچگونه رسانه گروهی دیگر را بررسانشی که در آن کار میکردند ترجیح ندادند . نمودار صفحه بعد ، داوری این روزنامه نگاران را در باره دیگر فرستنده‌های رادیویی با تلویزیونی که اینک در فرانسه وجود دارند نشان میدهد . براسن پایه ، داوریها بهیچ روی از قالبی بودن که ناشی از یک گذران سخت است بدور نیست . توسط صورتی از صفات خواسته شد که آنان بهترین سازمان رادیو تلویزیونی را از میان سازمانهای گوناگون برگزینند . نتیجه ، بنظر میرسد گویا باشد (نمودار در صفحه بعد) .

دیده میشود که تصویر هر یک از فرستنده‌ها با قطعیت بسیار نظام یافته است . "T F 1" فرستنده بی دولتی و جدی داوری شده و در کمترین میزان ، بخوبی آگاه و سطحی . "آنتن ۲" بخوبی آگاه و دولتی بنظر میرسد (لیکن به میزانی کمتر از "T F 1") . "F R 3" را بیش از هر چیز دولتی و سطحی قلمداد کرده‌اند . در میان رادیوها ، رادیو "فرانس انتر" جدی و دولتی و رادیو "فرانس کولتور" کسالت آور و جدی داوری شده است . رادیوی "لوکزامبورگ" (R T L) در وهله نخست نامتافض و بخوبی آگاه ، "اروپای یک" بخوبی آگاه (این عددی است که از دیگر اعداد نمودار بالا بیشتر است) و جدی ، رادیو "مونت کارلو" نامتافض و سطحی . در بررسی داوری روزنامه نگاران در باره سازمان خودشان ، دیده میشود این صفت "جدی" است که در "T F 1" به ذهن آمده است (۷۱٪ از روزنامه نگاران این فرستنده ، آنرا چنین توصیف کرده‌اند) این میزان در "آنتن ۲" (۴۷٪) و در "فرانس انتر" (۷۱٪) است . در مورد صفت "بخوبی آگاه" R T L (۷۲٪) و "اروپای یک" (۷۹٪) از نظر خبریهای خودشان را جلب کرده‌اند . روزنامه نگاران "F R 3" در وهله نخست فرستنده خود را "دولتی" میدانند و در رادیو "مونت کارلو" چنین تلقی میشود که این رادیو "سطحی" است .

فوانس کولتور (۳۰)	فوانس کارلو	فوانس انتر (۲۹)	اروپای یک	RTL	FR3	آنتن ۲	TF1
۴۶	۲۷	۲۰	۱۱	۴۶	۵۱	۱۰	۴۱
۱۹	۱۶	۳۲	۶۸	۳۲	۱۲	۳۲	۲۸
۴	۳۲	۳	۳۳	۳۷	۵	۲۳	۳
۲	۱۹	۳	۱۸	۶۲	۲	۱۰	۱۳
۷	۲۷	۱۲	۱۲	۳۶	۲۵	۲۳	۲۴
۱۶	۲۶	۲۹	۲۰	۱۶	۴۰	۳۰	۵۸
۱۸	۹	۱۰	۱۸	۱۰	۹	۲۳	۳
۸	۸	۸	۲۰	۲۰	۷	۸	۵
۴۳	۱۱	۴۱	۸	۸	۲۰	۱۰	۱۹
۵	۳	۳	۱۷	۵	۲	۱۱	۳

جدی
 بخوبی آگاه
 نامتناقض
 بر محور خبرهای
 هیجان انگیز و جنجالی
 سطحی
 دولتی
 دست اول
 آزاد
 کالت آور
 جلف و سبک

شهرستان گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

آرمانشناسی روزنامه نگاری - اگر چنین چیزی وجود داشته باشد - استوار است بر انگاشتن روزنامه نگار به عنوان خبر دهنده . از روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی در پاریس پرسیده شد چنانکه خیر دادن نقش نخست آنان باشد آیا این بمعنای ساختن و شکل دادن افکار عمومی است یا بازتاب آن ؟ پاسخ روشن است : ۹۶٪ آگاهانیدن ، تنها ۲٪ شکل دادن به افکار عمومی و ۲٪ بازتاب آن .

خبردهی را در آموزشگاههای روزنامه نگاری یاد میگیرند و آن در وهله نخست باز گفتن رویدادهاست . لیکن آیا گفتن از رویداد ، در عین حال شامل تفسیر کردن آن نیز نمیشود ؟ سخن مشهور " اسکات " (۳۱) : " رویدادها مقدس اند (۳۲) و تفسیرها آزاد " آیا بواقع امکان پذیر است ؟ " والری ژیسکار دستن " از " جدا سازی رویدادها از تفسیرها " سخن گفته است . آیا میتوان همواره چنین کرد ؟ از همه مهمتر ، این جدا سازی آیا مطلوب است ؟ در برابر این پرسش ، ۷۶٪ از روزنامه نگاران پاسخ آری داده اند (بنابراین ۲۴٪ آن را مطلوب نیافته اند) . پس مطلوب است . لیکن جداسازی رویدادها و تفسیرها شدنی است ؟ در این مورد ، اطمینان کمتری وجود دارد و شمار اندکتری با امکان چنین جداسازی موافقتند : ۵۷٪ از روزنامه نگاران نباید ما را از این توضیح واضح آماري بخشید - و ۴۳٪ از آنان به این پرسش پاسخ منفی دادند و اظهار داشتند که در عمل نمیتوان همواره مرزبندی روشنی میان باز نویسی یک رویداد و تفسیر آن انجام داد .

روزنامه نگار و سیاست

هنگامی که از اخبار رادیو تلویزیون سخن میآید ، بی گمان - بویژه در فرانسه - مسئله آزادی اطلاعات و اخبار و نحوه ارتباط با مراکز قدرت سیاسی طرح میشود . نخستین نوع از فشاری که بر روزنامه نگار وارد می آید بی گمان کنترل طبقه بندی شده است که از سوی بالاترهای او در هیات تحریری انجام میگردد .

در پاسخ اینکه آیا چنین کنترل و دخالتی پیش از روی آنتن رفتن (۳۳) خبر نیز وجود دارد یا خیر ، ۲۱٪ از روزنامه نگاران مورد سؤال ما تأیید کردند که چنین کنترلی پیشاپیش وجود دارد (رادیو فرانس یک استثناء بود زیرا ۵۶٪ از خبرهای این رادیو - کنترل پیشاپیش را تأیید کردند) این بی گمان چیزی است که نمیتوان از آن چشم پوشید . کنترل خبرها پس از پخش آنها عمومیت دارد زیرا ۸۱٪ از افراد مورد سؤال از آن یاد کردند ، بی آنکه بروشنی دانسته شود این کنترل بیشتر درباره شکل کار آنهاست یا محتوای آن . لیکن مسئله اساسی در باره آزادی ، دخالتهای خارج از سازمان رادیویی یا

تلویزیونی ، یعنی " فشارها " بیرونی است . در برابر بررسی که طرح شد ، روزنامه نگاران وجود چنین فشارهایی را به ترتیب زیر نشان دادند (جمع خیلی بیش از ۱۰۰ صد است زیرا چندین پاسخ امکان پذیر بوده است) :

قدرتهای مالی	: ۴۳%
وزیران	: ۴۰%
حزبهای سیاسی	: ۳۹%
سندیکاهای کارگری	: ۳۸%
سازمانهای دولتی	: ۳۵%
ریاست جمهوری	: ۳۰%
شهریانی	: ۲۷%
سفارتخانهها	: ۲۲%
ارتش	: ۱۸%

باتوجه به اینکه روزنامه نگاران مورد پرسش ، به بخشهای گوناگون تحریری وابستگی داشتند (کارکنان بخشهایی که به ظاهر اینگونه فشارها در مورد کار آنان بسیار کم است ، همچون بخش ورزشی) نمیتوان دستاوردی جز آن داشت که این رقمهای ناثر آور نشان میدهند : دنیای روزنامه نگاران رادیو تلویزیونی جهانیست خو گرفته به فشار بیرونی .

باید گفت که این رقمها در سازمانهای مختلف با همگون است و در این مورد در خور گفتن است که خبریهای " آتن ۲ " خیلی بیش از دیگران مشتاق آن بودند که از همه گونه فشارها نام ببرند (۸۲% از آنان از فشارهای وزیران یاد کردند) و اینکه روزنامه نگاران سازمانهای " حاشیه‌ئی " یعنی " R T L " ، اروپای یک " و رادیو " مونت کارلو " بیش از همه به فشار قدرتهای مالی توجه داشتند .

– بیگمان به انگیزه حضور پیامهای بازرگانی در برنامه‌هایی که پخش میکنند و در تامین مالی سازمان (۳۴)

– بیگمان به انگیزه سودی که پخش خبرهای رویدادهای جنائی و قضائی برای این سازمانها در بر دارد (۳۵)

کنترل پشاپیش و در پایان کار همچنین فشارهای بیرونی : پس آرای عمل روزنامه نگار رادیو تلویزیونی کجاست ؟ برای پاسخ به این پرسش ما دو نشانه در اختیار داریم : یکی از آنها برآمده از پاسخهاییست که به این پرسش داده شده : " آیا تا کون برای شما

اتفاق افتاده است که بهنگام کارنازیر از رفتاری خلاف باور داشت سیاسی خود را بر سر
 به این پرسش ۵۲٪ از روزنامه نگاران مورد سؤال پاسخ آری دادند و ۴۸٪ نه گفتند. نشانه
 دوم، دستاورد این پرسش است: "یا اعتراف میکنید که در کار خود متمایل به خود
 ممیزی (=توسانسور) شده اید؟" این پرسش، واکنشهایی چنین در پی داشت:

بسیار زیاد	:	۹%
سیار	:	۲۹%
کم	:	۴۶%
هرگز، تقریباً "هرگز"	:	۱۶%

بدینسان، کاربرد خود ممیزی از سوی گروه بزرگی از این روزنامه نگاران تأیید شده
 است. این را نیز یاد باید کرد که پاسخها بهیچ رو پیوندی با باورداشتهای سیاسی آنان
 ندارد. برای نمونه، ۴۷٪ از روزنامه نگارانی که خود را چپ (یا چپ تندرو) میخوانند،
 گفته اند که خود ممیزی تا حد خلاف باورداشت سیاسی شان در کار آنها راه داشته است.
 چنین وضعی در باره ۵۴٪ از روزنامه نگارانی که خود را از دیدگاه باورهای سیاسی میانه رو
 یا راستی می انگارند، نیز صادق است. همچنین یک خود ممیزی بسیار زیاد یا بسیار، از
 سوی ۲۲٪ از روزنامه نگاران چپ و ۳۵٪ از میانه روها یا راستی هانشان داده شده (بدینگونه
 ۴۳٪ مانده، کسانی هستند که از قرار دادن خویش در محور چپ-راست خودداری
 ورزیده اند). کاربرد خود ممیزی بیش از همه از سوی روزنامه نگاران "F R 3" (۵۰٪)
 "R T L" (۵۰٪) و رادیو "مونت کارلو" (۴۳٪) ابراز شده است.

روزنامه نگاری و آئین نامه اجرائی رادیو تلویزیون

واکنش حرفه ای ها در برابر فشارهای سیاسی که بر رادیو تلویزیون وارد می آید چیست؟
 ما میخواستیم درباره دوتکته ای که در بحث های سیاسی فرانسه در این باره وجود دارد
 بررسی کنیم: از یک سو این پیشنهاد (پیشنهاد حزب کمونیست فرانسه) که در تحریریه ها
 از روزنامه نگارانی که اندیشه های سیاسی گوناگون دارند بکار گرفته شوند و این با سهم و
 میزان رای شیت شده هر یک از گروه های سیاسی در انتخابات پیوند داشته باشد. از سوی
 دیگر این پرسش که آیا در انحصار دولت بودن تلویزیون باید ادامه داشته و یا باید
 از آن چشم پوشید؟

در باره نکته نخست، ۲۶٪ از پاسخها با سهم سیاسی مساعد بودند (۶۳٪ با آن

مخالفت داشتند و ۱۱٪ پاسخ ندادند) : این رقم میتواند عجیب بنظر آید ، با توجه به اینکه آرمانشناسی حرفه‌ای با آن هماهنگی ندارد . اندیشه سهیم به همین صورت پیشنهادی بیشتر مورد موافقت روزنامه‌نگاران چیکرا بود (۲۸٪) تاراستگرا (۲۵٪) و بخش بزرگی از خبریهای " T F 1 " (۴۷٪) و " F R 3 " (۴۳٪) با آن موافق بودند .

در باره انحصار تلویزیون از سوی دولت ، تنها ۲۷٪ از خبریهای رادیو تلویزیون با برجائی آن همراهی داشتند و ۶۱٪ الغای آنرا خواستار بودند (۱۱٪ پاسخ ندادند) بنا بر این اکثریت روزنامه‌نگاران رادیو تلویزیونی پاریس هوادار وجود رقابت و همچشمی در مورد تلویزیون هستند .

این یک واقعیت است که جهت گیریهای سیاسی و سندیکائی نقشی را در این باره ایفا میکنند : ۳۵٪ از روزنامه‌نگاران سندیکائی با برجائی انحصار همراهند و تنها ۱۷٪ از غیر سندیکائی ها بر این باورند . ۳۸٪ از جپی ها از انحصار دولتی پشتیبانی میکنند در برابر ۱۹٪ از کسانی که خود رامیان‌رویاراستگرا میخوانند . لیکن هم میان روزنامه‌نگاران سندیکائی و هم میان روزنامه‌نگاران چیکرا ، موافقان انحصار دولتی آشکارا در اقلیتند . رادیوهای " حاشیه‌ئی " به دست اندرکاران خبرچهره گونه‌ئی از آزادی اندیشه و گفتار را مینمایانند که بر رادیو تلویزیون دولتی برتری دارد . بیگمان زمان درازیست که در فرانسه اندیشه انحصار دولتی را با کار برد انحصار از سوی هیات دولت یکی می‌انگارند .

زیر نویس

۱ - سازمان رادیو تلویزیون دولتی فرانسه " O R T F " اینک به هفت سازمان مستقل تقسیم شده است که از آن میان دو فرستنده " T F 1 " و " Antenne 2 " صرفاً دارای برنامه‌های تلویزیونی هستند . سازمان دیگری بنام " F R 3 " دارای یک فرستنده سراسری تلویزیون است و در ضمن ، رادیوها و تلویزیون های شهرستانها را نیز زیر نظر دارد . رادیوهای سراسری فرانسه - از جمله " فرانس انتر " و " فرانس کولتور " - زیر نظر سازمان مستقل دیگری بنام " رادیو فرانس " اداره میشوند . در کنار این سازمانهای دولتی ، سه رادیو تلویزیون حاشیه‌ئی که اکثر استودیوهایشان در پاریس و فرستنده‌هاشان در خارج از خاک فرانسه و در کنار مرزهای این کشور قرار دارند - بعلت انحصار دولتی رادیو تلویزیون در فرانسه با سرمایه مختلط دولت فرانسه و بخش خصوصی اداره میشوند . این سه سازمان عبارتند از : رادیو تلویزیون " لوکزامبورگ " " R T L " ، رادیو تلویزیون " مونت کارلو " و رادیوئی بنام " Europe n°1 " . هر جادر این متن از رادیوهای " حاشیه‌ئی " یاد میشود منظوره سازمان اخیر است .

Journalists at Work, Londres, Constable, 1971, 304p.

بکار گرفته است.

کارهای مربوط به پرسشنامه توسط دانشجویان سمینار نویسنده در

Fondation Nationale d'Etudes Politiques.

انجام گرفته است.

۳ - تنفر از زنان (Misogynie)

۴ - همین وضعیت در سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران دیده می‌شود. تاکنون پژوهشی در

این مورد سبویژه درباره کارکنان اطلاعات و اخبار رادیو تلویزیون ملی ایران انجام نگرفته است.

در سال ۱۳۵۶ از ۱۲۳ نفر کسانیکه به استخدام "سازمان" درآمدند ۳۵۱ نفر زن بوده‌اند (در

تهران ۳۳/۴۶٪ و در شهرستانها ۸/۹۰٪ از مجموع استخدام شدگان).

ماخذ: گزارش موراداری سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران.

ماخذ: سایتگاههای "جوان تر" عبارتند از "RTL" (۵۶٪ کمتر از ۳۰ سال) رادیو مونت کارلو

(۵۳٪ کمتر از ۳۰ سال) و "F R 3" (۴۳٪).

۶ - پاره‌ئی از مراکز آموزش عالی فرانسه که از آنها با عنوان "Grandes Ecoles" یاد

می‌شود دارای ارج و اعتباری بیشتر از دانشگاهها هستند.

۷ - از کارکنان رادیو تلویزیون ملی ایران در پایان سال ۱۳۵۶، ۲۶/۵۴٪ زیر دیپلم متوسطه

۲۲/۴۰٪ دیپلمه ۹/۱۴۰٪ دارای فوق دیپلم، ۱۷/۶۱٪ دارای لیسانس و ۴/۳۱٪ بالاتر از لیسانس

بوده‌اند. اکثر "تحصیل کرده‌ها" در تهران سرگرم کار بوده‌اند: ۷۰٪ از فوق دیپلمها - ۸۳/۴۰٪

از لیسانس‌ها - ۹۰/۶۰٪ از کسانی که مدرک بالاتر از فوق لیسانس داشته‌اند. باید دانست که حجم

کارکنان رادیو تلویزیون در تهران قابل مقایسه با شهرستانها نبوده‌است. از جمله ۶۸٪ زکل کارکنان

خبر در تهران سرگرم کار بوده‌اند. متأسفانه ماخذ ما (گزارش موراداری سازمان رادیو تلویزیون ملی

ایران) بوده و این اداره در بررسی درصدها نوجهی به تفکیک واحدها نکرده‌است.

8- "Polyvalant"

9- "Reportage"

۱۰ - "Au Desk" مقصود کسانی است که کار خبرگیری بوسیله تلفن،

دوباره نویسی و دوباره خوانی و یا تنظیم خبر را بر عهده دارند.

۱۱ - Flashes خبرهایی که سر ساعت پخش میشوند و پس از تهیه زمینه

آن و دریافت آگاهیهای تکمیلی و احیاناً افزودن تفسیر بر آن در بخشهای اصلی خبر

راديو يا تلويزيون بروى آنتن ميروند . خبرهاى را نيز كه به انگيزه اهميت بسيار در ساعتى غير معمول بصورت کوتاه پخش مشوند بهمين نام مينامند .

۱۲ - يعنى به كنفدراسيونهاى بزرگ كارگرى همچون " C.G.T " و " C.F.D.T " وابسته نيستند .

۱۳ - يكي از دو كنفدراسيون بزرگ كارگرى - كارمندی فرانسه كه متمايل به حزب سوسياليست است .

۱۴ - حزب سوسياليست متحد يكي از حزبهاى كوچك تندروى چپ فرانسه است .

۱۵ - حزب سوسياليست كه از بزرگترين حزبهاى سياسى فرانسه است با نهضت راديكالياى چپ "Radicaux de Gauche" داراى برنامه ها و اماجهاى سياسى همگونند . حزب اخير كه در مقام مقابسه با حزب سوسياليست بسيار كوچك است چند سال پيش از حزب راديكال فرانسه - اينك موءتلف با اكثريت - انشعاب كرد .

۱۶ - اتحاد چپ بين احزاب سوسياليست كمونيست راديكال چپ و با همفوايى چند گروه كوچك ديگر با يك " برنامهء مشترك حكومتى " وجود آمد و در سال ۱۹۷۷ بر اثر اختلافهاى شديد مان حزب كمونيست و ديگر گروهها عملاً " اين اتحاد از ميان رفت . در زمان شهيهء اين گزارش اتحاد چپ هنوز بر جا بود .

۱۷ - (Centre des Democratres Sociaux) - حزب سوسيال دموكرات فرانسه است . اين حزب همچون حزب راديكال از متحدان " والرى ژيسكاردستن " رئيس جمهور كنونى اين کشور شمار مرود .

۱۸ - اين حزب كه توسط " والرى ژيسكاردستن " پايه گذارى شده اينك " جمهوريخواهء ناميده ميشود .

۱۹ - " اجتماع براى جمهورى " (R P R =) به رهبرى "ژاك شيراك " نخست وزير پيشين فرانسه . اين حزب كه با خود يا دو يادبودهاى " شارل دوگل " رادارد بايد در كنار حزب سوسياليست ، يكي از دو حزب بزرگ فرانسه دانست .

۲۰ - حزبهاى جمهوريخواه - راديكال - سوسيال دموكرات و گليست .

۲۱ - در متن : "Redation des "Papiers" "

۲۲ - مونتاز فيلم خبرى براى تلويزيون .

۲۳ - "Lelouch" هنريشهء كميك سينما و تئاتر پارس .

۲۴ - "Le Quotidien de Paris" روزنامهء سطرده صبح پارس كه اينك نزديك دو سال است انتشار نمى يابد .

۲۵ - "Le Matin de Paris" روزنامهء سطرده متمايل به چپ صبح پارس .

- ۲۶ - "Le Figaro" روزنامه بیطرف است.
- ۲۷ - "L'Xpress" "مجله" چاپ پاریس - بیطرف متمایل به حزب رادیکال (Le Point) نیز بیطرف است .
- ۲۸ - "Le Nouvel Observateur" "مجله" چاپ پاریس متمایل به چپ (به ویژه حزب سوسیالیست) .
- ۲۹ - "France Inter" رادیوی سراسری فرانسه با برنامه‌های متنوع (بخشی از رادیو فرانس) .
- ۳۰ - "France Culture" رادیوی فرهنگی فرانسه (بخشی از رادیو فرانس) .
- ۳۱ - "Scott"
- ۳۲ - یعنی باید بی کم و کاست بیان شوند .
- ۳۳ - اصطلاح روی آنتن رفتن اصطلاحی بیگانه است که در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران نیز بکار گرفته میشود و از آنجاکه بیش از هر اصطلاح دیگری مفهوم دست اندرکاران رسانه‌های گفتاری - شنیداریست آنرا بکار گرفتیم .
- ۳۴ - میزان پخش آگهی در رادیو تلویزیونهای دولتی فرانسه پیشاپیش از سوی هیاتی تعیین میشود . از جمله ، در سال ۱۹۷۸ تلویزیون اول فرانسه " T F 1 " مجاز به پخش آگهی بیش از ۱۴ دقیقه در روز نبود . رادیو تلویزیونهای حاشیه‌ئی کاملآ " درمیزان پخش آگهی مختارند و این در حالیست که تلویزیون سوم فرانسه " F R 3 " و دو رادیو از سه رادیوی پاریس یعنی " فرانس کولتور " و فرانس موزیک " آگهی پخش نمی‌کنند و رادیوهای فرانسه زبان بلژیک نیز که میتوانند رقیبانی سرسخت باشند برابر قانون رادیو تلویزیون این کشور از پخش پیامهای بازرگانی ممنوع اند .
- ۳۵ - تنها برای جلب شنونده ، یا بیننده ، بیشتر که خود میتواند زمینه‌ئی نیز برای افزایش میزان و بهای آگهی‌های بازرگانی باشد .

ترجمه ناصرالدین پروین

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی